

RECENZJE

KATARZYNA BUCZEK

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8307-3181>

Uniwersytet Rzeszowski

Maria Kossakowska-Maras, Magdalena Woś, *Разговоры по душам*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2024, 263 s.

Podręcznik *Разговоры по душам* autorstwa Marii Kossakowskiej-Maras i Magdaleny Woś stanowi trzecią publikację autorek, po wcześniejszych *Знакомимся с Россией* (2009) oraz *Путешествием по России* (2010).

Podobnie jak poprzednie opracowania, omawiana książka jest adresowana do osób kontynuujących naukę języka rosyjskiego. Zgodnie z sześcioma poziomami biegłości językowej określonymi w dokumencie Rady Europy¹, omawiany podręcznik obejmuje poziom samodzielności B (B1 i B2).

Skrypt skierowany jest do osób dorosłych, w szczególności studentów studiów filologicznych. Zawartość merytoryczna podręcznika jest zgodna z programami nauczania obowiązującymi na Uniwersytecie Rzeszowskim, w ramach takich kierunków jak filologia rosyjska oraz nauczanie języków obcych — język angielski i rosyjski. Skrypt stanowi cenne i wszechstronne narzędzie edukacyjne, które może być z powodzeniem wykorzystywane przez wszystkich, którzy kontynuują naukę języka rosyjskiego.

Struktura podręcznika została zaprojektowana w sposób przemyślany i uporządkowany — obejmuje cztery zasadnicze rozdziały, które kompleksowo poruszają kluczowe aspekty życia codziennego i kultury rosyjskiej. Pierwszy z nich, zatytułowany *Внешний вид и характер человека*, otwiera tematykę związaną z wyglądem i oso-

¹ Zob. H. Komorowska (red.), *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*, Wydawnictwo Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, Warszawa 2003, s. 33.

bowością człowieka, a także zagłębia się w zagadnienia dotyczące postrzegania Rosjan przez obcokrajowców. Znalazły się w nim następujące tematy: внешний вид человека, известные россияне, характер человека, русская душа, русские глазами иностранцев, молодежные субкультуры. Jest to rozdział, który daje studentom możliwość przyswojenia nowych słów i zwrotów, ale także umożliwia głębsze zrozumienie „rosyjskiej duszy”, daje przestrzeń do refleksji nad stereotypami i postrzeganiem Rosjan przez obcokrajowców.

Drugi rozdział, zatytułowany *Здоровье и медицина*, przybliża studentom terminologię medyczną oraz system opieki zdrowotnej w Rosji. Zawiera takie tematy jak: наше самочувствие, как бороться с простудой, заболевания человека, медицинское обслуживание, natomiast temat с легким паром wprowadza nie tylko leksykalny, ale i kulturowy kontekst, związany z rosyjską tradycją korzystania z bani.

Trzeci rozdział, zatytułowany *Дом и квартира*, koncentruje się na kwestiach związanych z mieszkaniem i codziennym życiem Rosjan. Porusza takie tematy jak: где мы живем?, жилье в России, русская дача, ремонт и новоселье, umożliwiając studentom zapoznanie się z rosyjskimi praktykami dotyczącymi wynajmu, aranżacji wnętrz oraz kwestiami związanymi z przeprowadzkami i remontami. Zwraca uwagę na kulturowy aspekt rosyjskiej dachy, która jest nie tylko miejscem wypoczynku, ale również istotnym elementem rosyjskiego stylu życia, często związanym z relaksem i kontaktem z naturą.

Czwarty rozdział, poświęcony *Русской кухне*, wprowadza uczących się w zagadnienia związane z kuchnią, tradycjami kulinarnymi oraz zwyczajami związanymi z jedzeniem i biesiadowaniem. Porusza tematy takie jak: проблема питания, блюда русской кухни, ресторан и чаепитие в России, ukazując nie tylko różnorodność tradycyjnych potraw rosyjskich, ale także pozwala zrozumieć, w jaki sposób gościnność, spotkania przy stole oraz tradycja picia herbaty odzwierciedlają kluczowe elementy rosyjskiej kultury, umożliwiając tym samym głębsze poznanie rosyjskiej mentalności.

Ostatni, piąty rozdział, *Давайте послушаем и споем*, zawiera teksty rosyjskich piosenek, które są bezpośrednio powiązane z tematyką poruszaną w poprzednich rozdziałach. Dodanie kodów QR umożliwiających dostęp do nagrań stanowi doskonały element wspierający naukę.

Struktura podręcznika została starannie zaplanowana, co umożliwia płynne zapoznawanie się z kolejnymi zagadnieniami. Każdy rozdział rozpoczyna się od przysłowia, które wprowadza studentów

w jego tematykę, jednocześnie odzwierciedlając mentalność i wartości danej społeczności. Przysłowia stanowią skuteczne narzędzie do refleksji, pozwalając prowadzącym w sposób kreatywny nawiązać do omawianych treści. Podobną rolę pełnią pytania do dyskusji, otwierające każdy temat, odwołując się one do doświadczeń i zainteresowań studentów, pobudzając ich ciekawość i zaangażowanie, wprowadzając do zajęć bardziej otwartą i swobodną atmosferę, co sprzyja przełamaniu bariery językowej.

Każda jednostka podręcznika zawiera słowniczek tematyczny, w którym przetłumaczone zostały tylko trudniejsze wyrazy, dzięki czemu studenci są zmotywowani do samodzielnego poszukiwania znaczenia słów, co jest nie tylko bardziej efektywne, ale również wpływa na lepsze zapamiętywanie nowego słownictwa. Warto podkreślić, że wyrazy zawarte w słowniczku mają zaznaczone akcenty, co wspomaga naukę poprawnej wymowy.

Podręcznik *Разговоры по дунам* jest zaprojektowany z myślą o kształtowaniu kompetencji komunikacyjnej i socjokulturowej uczących się. Struktura podręcznika uwzględnia etapy recepcji i produkcji językowej. Autorki wykorzystują materiały aktualne i adekwatne do omawianych zagadnień, które są różnorodne i analizowane wieloaspektowo, co pozwala na ćwiczenie wszystkich sprawności językowych — od rozumienia tekstu po produkcję mówioną i pisaną.

Podręcznik stawia na zróżnicowanie form pracy z językiem. Kształtowanie umiejętności mówienia odbywa się stopniowo, począwszy od mówienia ustrukturyzowanego, np. dialogi — początkowo sterowane, z lukami, które stopniowo przekształcają się w bardziej samodzielne formy, aż do mówienia spontanicznego. Proponowane ćwiczenia umożliwiają pracę w parach i grupach, co rozwija umiejętności komunikacyjne w kontekście interakcji międzyludzkich. Jak już wspomniano, nadrzędnym celem książki jest rozwój umiejętności komunikacyjnych, jednak nie pomija się tu kwestii związanych z poprawnością językową. W podręczniku pojawiają się zadania, które mają na celu kształtowanie poprawnej wymowy i intonacji, a także rozwój umiejętności gramatycznych. Gramatyka nie jest traktowana odrębnie, jest wpleciona w proces kształtowania poszczególnych sprawności językowych, co umożliwia naukę w kontekście autentycznych sytuacji komunikacyjnych. Każdy rozdział zawiera ponadto ćwiczenia powtórzeniowe oraz zadania do samodzielnej pracy, które wspierają przyswajanie materiału i jego utrwalanie, a także sprzyjają nauce poza zajęciami. Studenci są zachęceni do samodzielnego po-

szukiwania informacji i zgłębiania omawianych tematów, a to sprzyja rozwojowi ich umiejętności autonomicznych i motywuje do nauki.

Podręcznik *Разговоры по душам* wyróżnia się na tle innych podobnych publikacji dzięki szczególnemu naciskowi na aspekt kulturowy, co stanowi kluczowy element skutecznego nauczania języka obcego.

Piotr Bąk podkreśla, że: „język jest nie tylko składnikiem kultury narodu, ale zarazem najlepszym odbiciem tej kultury. W języku jak w zwierciadle odbijają się doświadczenia społeczne jednostki i narodu”². Zatem zachowania językowe, choć stanowią element wspólnej komunikacji, nie mają charakteru uniwersalnego — są bowiem kształtowane przez specyficzne normy i wartości kulturowe, które różnią się w zależności od kontekstu społecznego i historycznego.

Omawiany podręcznik doskonale wciela w praktykę dydaktyczną tę zasadę, oferując materiały osadzone w realiach współczesnej kultury rosyjskiej. Zawarte w nim teksty pochodzą z prasy, literatury i internetu, stanowiąc autentyczne źródła, które pozwalają uczącym się na głębsze zrozumienie kontekstu językowego i kulturowego.

Podkreślić należy, że kształtowanie kompetencji interkulturowej jest niezbędne do prawidłowego funkcjonowania języka w procesie nauczania. Jak wskazuje Katarzyna Kukowicz-Żarska:

Kompetencja interkulturowa jest właśnie gwarantem zaistnienia komunikacji w obrębie różnych kultur, tworzy bazę dla nawiązywania kontaktów z przedstawicielami innych kultur, zapobiega zakłóceniom interpretacyjnym, a także pozwala rozwijać umiejętność radzenia sobie w danych realiach kulturowych. Język może więc poprawnie funkcjonować jako przedmiot nauczania jedynie w ścisłym związku z rozwojem kompetencji interkulturowej, która go wspiera w dążeniu do osiągnięcia komunikacji³.

Podsumowując, należy stwierdzić, że autorkom udało się stworzyć materiał, który stanowi starannie zaplanowaną propozycję dla nauczycieli i studentów oczekujących podręcznika rozwijającego kompetencje językowe w kontekście kulturowym. Podręcznik *Разговоры по душам* pozwala na głębsze zrozumienie zarówno materiału językowego, jak i kontekstu, w jakim ten język funkcjonuje.

² P. Bąk, *Gramatyka języka polskiego. Zarys popularny*, Wiedza Powszechna, Warszawa, 1979, s. 16

³ K. Kukowicz-Żarska, *Kompetencja interkulturowa w procesie nauczania języka obcego prowadzonego metodą komunikacyjną*, <https://scholar.google.com/scholar?oi=bibs&hl=en&cluster=5896343882411233196> (26.02.2025).

RECENZJE

REFERENCES:

- Bąk, Piotr. *Gramatyka języka polskiego. Zarys popularny*. Warszawa: Wydawnictwo Wiedza Powszechna, 1979: 16.
- Komorowska, Hanna (ed.). *Europejski system opisu kształcenia językowego: uczenie się, nauczanie, ocenianie*. Transl. Martyniuk, Waldemar. Warszawa: Wydawnictwo Centralnego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli, 2003: 33.
- Kukowicz-Żarska, Katarzyna. *Kompetencja interkulturowa w procesie nauczania języka obcego prowadzonego metodą komunikacyjną*, <<https://scholar.google.com/scholar?oi=bibs&hl=en&cluster=5896343882411233196>>.